

24. Pečenkovy epidemiologické dny, České Budějovice 15.–17. 9. 2010

24th Pecenka Epidemiological Days, Ceske Budejovice, September 2010

Kateřina Fabiánová, Petr Petráš

Ve dnech 15.–17. září 2010 se v Českých Budějovicích uskutečnily 24. Pečenkovy epidemiologické dny. Tato výroční konference, hlavní akce Společnosti pro epidemiologii a mikrobiologii (SEM) ČLS JEP, se konala v kongresových prostorách hotelu Gomel. Spolu se SEM ČLS JEP pořádala konferenci Krajská hygienická stanice Jihočeského kraje se sídlem v Českých Budějovicích. Konference se konala pod záštitou hlavního hygienika ČR MUDr. Michaela Víta, Ph.D., hejtmána Jihočeského kraje Mgr. Jiřího Zimoly a primátora města České Budějovice.

Slavnostního zahájení a přivítání všech zúčastněných se za organizační tým KHS ujala MUDr. Jitka Luňáčková, pak přítomní pozdravili MUDr. Sylvie Kvášová z MZ ČR, náměstek primátora František Jelen a náměstkyně ředitele KHS pro odbornou činnost MUDr. Dagmar Beníšková. Docentka MUDr. Zuzana Křišťůfková, předsedkyně Slovenské epidemiologické a vakcinologické společnosti, a prof. MUDr. Peter Křišťůfek, prezident Slovenské lékařské Společnosti, pronesli pozdravné projevy za slovenskou stranu. Za Společnost pro epidemiologii a mikrobiologii ČLS JEP přivítali všechny přítomní MUDr. Pavla Křížová a MUDr. Jan Kynčl.

Konference se zúčastnilo 175 delegátů, včetně hostů ze Slovenska a Rakouska. Odeznělo 56 přednášek a byl vystaveno 7 posterů.

Po slavnostním úvodu začal odborný program.

1. ZAHAJOVACÍ BLOK – moderovali MUDr. Jan Kynčl a doc. Petr Pazdiora.

Jako první vystoupila **doc. Křišťůfková** z Slovenské zdravotnické univerzity v Bratislavě se sdělením „Monitorovanie výskytu infekčných chorôb – základ kvalitnej surveillance“. Po té následovala vtipně pojatá přednáška „Možnosti epidemiologie před 100 lety v Čechách“, kterou **dr. Fránová** ze Zdravotního ústavu v Plzni prezentovala oblečená v dobovém kostýmu ze začátku minulého století. **Dr. Křížová** se ve sdělení „Mezinárodní surveillance infekčních onemocnění“ zdůraznila, že zajišťování programů surveillance patří i mezi priority Evropského centra pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC). V dalším vystoupení připomněl **doc. Pazdiora** z Krajské hygienické stanice v Plzni zakladatele koncepce surveillance, prof. Rašku a informoval i o slavnostním odhalení pamětní desky na rodném domě profesora Rašky ve Strašíně. Jeden z přímých účastníků programu eradikace varioly v letech v 60. a 70. letech minulého století, **doc. Kříž** ze SZÚ, hovořil o historii boje s touto zákeřnou nemocí až do úspěšného zakončení v roce 1977. Na tomto úspěchu se podílelo i 19 československých epidemiologů. Letos si připomínáme 30. výročí vyhlášení eradikace varioly Světovou zdravotnickou organizací, ke kterému došlo 8. 5. 1980.

Následovala slavnostní chvíle, kdy předsedkyně Společnosti, **dr. Křížová**, nejprve předala Čestnou medaili ČLS JEP **dr. Oldřichu Hausnerovi**, dlouholetému pracovníku Mikrobiologického oddělení Nemocnice v Českých Budějovicích a potom Diplom Čestného členství SEM ČLS JEP jeho manželce **dr. Svatavě Hausnerové**, z téhož mikrobiologického oddělení. Slavnostní akt byl završen předáním **Ceny prof. Rašky** za nejlepší odbornou publikaci v roce 2009, kterou získal **prof. Prymula** s kolektivem za práci „Effect of prophylactic paracetamol administration at time of vaccination on febrile reactions and antibody responses in children: two open-label, randomised controlled trials“ otiskem v časopise *Lancet*. Za nepřítomného hlavního autora převzala Diplom zástupkyně autorského kolektivu **dr. Kalíšková**.

2. BLOK – Nákazy preventabilní očkováním řídili MUDr. Jitka Částková a MUDr. Jan Kynčl.

V první přednášce celého bloku seznámila přítomné **doc. Křišťůfková** ze Slovenské zdravotnické univerzity z Bratislavy se současným stavem a perspektivami očkování na Slovensku. **Dr. Kynčl** ze SZÚ prezentoval novinky v očkování proti chřipce. **Dr. Orolinová** z Očkovacího centra Avenier a.s. informovala o očkování alergických pacientů v očkovacích centrech Avenier. Výsledky surveillance závažných hemofilových onemocnění působených *Haemophilus influenzae* prezentovala **dr. Lebedová** ze SZÚ. V další prezentaci **dr. Vavřková** z KHS Jihomoravského kraje se sídlem v Brně informovala o průběhu šetření výskytu VHB na specializovaném pracovišti Fakultní nemocnice Brno u 28 pacientů se závažnými hematologickými diagnózami. **Dr. Vlčková** z LF UP v Olomouci hovořila o zkušenostech s očkováním v centru očkování a cestovní medicíny a přístupu k očkování v ordinacích praktických lékařů. Zajímavou osobní zkušenost laboratorního pracovníka z projektu Lékařů bez hranic v Kyrgyzstánu s kontrolou a dohledem nad TBC ve vězeňském systému přednesla **Mgr. Hajná** z Centrální laboratoře, Nemocnice Strakonice. O neurologických komplikacích po očkování hovořil **dr. Trmal** z KHS Ústeckého kraje se sídlem v Ústí nad Labem a zdůraznil význam sledování všech komplikací po očkování jako důležité součásti surveillance infekčních onemocnění a bezpečnosti očkování. Sdělení Možnosti využití metod molekulární epidemiologie u virových hepatitid A, B a C přednesl **dr. Němeček** ze SZÚ.

Na závěr prvního dne konference se konalo satelitní sympóziu. Po přivítání a úvodním slovem **dr. Mrkvana** z GlaxoSmithKline prezentovala **dr. Havlíčková** charakteristiky pandemické vlny chřipky 2009-2010, kde se rovněž zmínila o viru španělské chřipky, který cirkuloval v po-

pulaci již v roce 1916 a postupně získával svou patogenitu. **Dr. Fabiánová** informovala o situaci ve výskytu pertuse v ČR. V další přednášce navázala na předchozí sdělení **dr. Jirsenská** s klinickým náhledem na onemocnění pertusí. Sympóziu zakončil **dr. Mrkvan** s přehledem firemních vakcín pro prevenci pertuse.

3. BLOK – Alimentární nákazy druhý den konference vedli **dr. Petr Petráš** a **dr. Jana Prattingerová**. Sdělení **dr. Koláčkové** ze SZÚ v Brně bylo věnováno možnostem využití molekulárních metod při epidemiologických šetřeních kampylobakterií. **Ing. Marejková** ze SZÚ v Praze referovala o rodinných výskytech nebezpečných enterohemoragických *E. coli*, které byly příčinou vážných střevních onemocnění, včetně jednoho úmrtí na hemolyticko-uremický syndrom. **Dr. Petráš** z téhož pracoviště zmínil 40 zaznamenaných případů menstruační formy Syndromu toxického šoku, kdy u všech pacientek bylo v anamnéze uvedeno užití vaginálních tamponů. Další dvě sdělení prezentovala **dr. Prattingerová** z Krajské hygienické stanice v Liberci. První bylo věnováno epidemiím norovirových gastroenteritid v Libereckém kraji, druhé školní epidemii salmonelózy vyvolaných sérotypem *Salmonella* Typhimurium, kdy jako možné vehikulum byli označeni netopýři. **Dr. Průchová** z KHS v Plzni referovala o epidemii salmonelózy po požití tatarského bifteku. Ve vejících použitých k přípravě byl zachycen stejný fagotyp salmonely *S. Enteritidis*, jako ve stolicích pacientů. **Dr. Luňáčková** z KHS v Českých Budějovicích prezentovala neobvyklou epidemii 8 případů listeriózy, kdy se podařilo dohledat potravinu, která sloužila jako vehikulum. V poslední přednášce tohoto bloku přednesla **doc. Podstatová** z Jihočeské univerzity své připomínky k používání epidemiologické terminologie.

4. BLOK Neuroinfekce vedli **doc. Bohumír Kříž** a **doc. Petr Pazdiora**. Úvodní slovo patřilo **prof Kunzovi** z Department of Virology, Medical University Vienna, který prezentoval zkušenosti s výrobou vakcíny proti klíšťové encefalitidě (KE) a významné úspěchy s vysokou proočkovaností proti KE v rakouské populaci. Následovala prezentace **primáře Chmelfika** z Infekčního oddělení Nemocnice České Budějovice s klinickým obrazem klíšťové encefalidity; přednášející upozornil zejména na těžší následky po onemocnění u starších neočkovaných osob, které mohou být po proběhlém onemocnění i trvale invalidizovány. O měnících se epidemiologických charakteristikách výskytu klíšťové encefalidity v ČR včetně zvýšeném výskytu u jedinců mužského pohlaví ve věkové skupině 50–70 let v souvislosti s jejich aktivitami informoval **doc. Kříž** ze SZÚ. **Dr. Jílková** ze Zdravotního ústavu v Ústí nad Labem seznámila ve své prezentaci s prevencí klíšťové meningoencefalidity a specifickým přístupem v očkování u starších osob – preference klasického schématu před schématem zrychleným a kratším intervalem pro opakované přeočkování v případě nedosažené projektivní koncentrace antiKME IgG protilátek – pro generaci 50+ tzv. „Golden agers“. Zkušenosti s očkováním proti KE z Plzeňského kraje a základní epidemiologické charakteristi-

ky v souboru nemocných za 50 let prezentoval **doc. Pazdiora**. Ve shodě s předešlými prezentacemi upozornil na nízkou proočkovanost v nejvyšších věkových skupinách, kde je ale incidence a závažnost onemocnění vyšší než u dětí.

Dr. Tkadlecová z KHS Zlínského kraje se sídlem ve Zlíně popsala onemocnění aseptickou meningitidou ve fotbalovém klubu žáků. **Dr. Džupová** z Kliniky infekčních nemocí 3. LF UK, FN Na Bulovce, Praha ve své prezentaci seznámila s bakteriálními původci purulentních meningitid v souboru 371 dospělých pacientů za období 1997–2009. **Dr. Morávková** z KHS Plzeňského kraje se sídlem v Plzni popsala průběh a úskalí šetření výskytu 3 případů invazivního meningokokového onemocnění u dětí z mateřské školky. **Ing. Opluštilová** z Centrální laboratoře, Nemocnice Strakonice, a.s. navázala případem záchytu kmene *Neisseria meningitidis* W135 z výtěru oka u kojence s diagnózou konjunktivitidy. Poslední přednášku o surveillance invazivního meningokokového onemocnění prezentovala **dr. Křížová** ze SZÚ. Zmínila se také o nově doporučené vakcinační strategii pro ČR u konjugované vakcíny je vhodné provést základní očkování v dětském předškolním věku a přeočkování v preadolescentním věku konjugovanou tetrařávkou A, C, Y, W135 k zajištění co nejširší dlouhodobé imunity.

Odpoledne druhého dne bylo věnováno poznávacímu programu, kdy pořadatelé připravili výběr tří možností:

- prohlídka Jaderné elektrárny Temelín,
- prohlídka Státního zámku Hluboká,
- prohlídka národního podniku Budějovický Budvar.

Všechny 3 exkurze byly bohatě obsazeny a podle kuloárových diskuzí se všechny líbily a zaujaly své návštěvníky. Na závěr druhého dne se konal společenský večer, kde jsme si v začátku poslechli vystoupení kvarteta mladých flétnistů a poté hrála k poslechu i k tanci místní kapela.

Poslední den konference zahájil **5. BLOK – Nozokomiální nákazy a DDD činnost**, který moderovali **dr. Josef Trmal** a **dr. Jana Vlčková**. Blok zahájila **dr. Girod-Schreinerová** z KHS Karlovarského kraje informací o prevalenční studii nozokomiálních infekcí (NI), která byla provedena v roce 2009 na odděleních ARO a JIP s invazivní umělou ventilací ve 100 nemocnicích u 1615 hospitalizovaných pacientů. Ve studii bylo zjištěno 493 nosokomiálních infekcí u 396 osob (průměrná zjištěná prevalence NI 22,8). Výsledky stanovení účinnosti vybraných dezinfekčních prostředků na kmeny *Staphylococcus aureus* s produkcí exfoliatinů, které byly zachyceny v prostředí nemocnice, kde došlo k hromadnému výskytu stafylokokových infekcí na novorozeneckém oddělení, prezentovala **dr. Melicherčíková** ze SZÚ. **Dr. Hanzen** z HPL spol. s r.o., Bratislava analyzoval ve své prezentaci výsledky výskytu průjmů u hospitalizovaných pacientů, jako jeden z rizikových faktorů výskytu *Clostridium difficile* se ukázal vyšší věk a současné užívání antibiotik. Sledování výskytu klostridiových infekcí a jejich diagnostiku tentokrát ve Fakultní nemocnici na Bulovce popsala **dr. Polívková**. Infekční onemocnění se vyskytlo častěji u starších

polymorbidních pacientů užívajících antibiotika, častěji po podání aminopenicilinů, cefalosporinů III. a IV. generace a fluorochinolonů. V první části svého sdělení prezentovala **dr. Klepetková** z Hygienické stanice hlavního města Prahy výsledky prevalenční studie nozokomiálních infekcí na odděleních ARO a JIP v pražských nemocnicích. V druhé části pak informovala o konkrétním výskytu stafylokokových infekcí na neonatologickém oddělení jedné pražské nemocnice. Výsledky studie monitorování mikrobiologické situace v dolních cestách dýchacích u 81 pacientů s diagnostikovaným inhalačním traumatem v letech 2005–2009 byly tématem sdělení **dr. Lipového** z FN Brno-Bohunice Ze spektra infekčních agens (217 kmenů bakterií), které se podílejí na infekčních komplikacích a mortalitě u těžce popálených pacientů a pacientů s inhalačním traumatem, byla nejčastěji izolovanou bakterií *Klebsiella pneumoniae* (53x) a *Pseudomonas aeruginosa* (37x). O nově založené Společnosti pro nemocniční epidemiologii a hygienu ČLS JEP informovala **dr. Šípová** z Nemocnice České Budějovice.

Předposlední **6. BLOK – Varia I.** řídili **dr. Josef Dlhý** a **dr. Vratislav Němeček**. Nejprve zazněla přednáška **dr. Bočkovské** ze společnosti BAG Health Care GmBH o možnostech kontroly mycích a dezinfekčních zařízení, sterilizátorů a nástrojů jako nedílné součásti prevence nosokomiálních nákaz. Následovala prezentace **Mgr. Randáka** z Kontaktního centra Prezent Strakonice o praxi screeningového testování uživatelů drog v nízkoprahových centrech, o tom, kdo může v centrech vyšetřovat (zaškolený personál – i nezdravotníci) a co lze vyšetřovat (HBV, HCV, syfilis, HIV). Klienti centra jsou o výsledku vyšetření informováni, ale následní péče (léčba apod.) zajištěna není. Předsedající **dr. Němeček** upozornil přednášejícího na nedodržování ze zákona povinné konfirmace vyšetření, kdy spolehlivost screeningových testů musí být potvrzena ve zdravotnickém zařízení. **Dr. Aišmanová** z Ústavu epidemiologie LF UK Plzeň prezentovala výsledky dotazníkové studie mezi studenty 5. ročníku lékařské fakulty o přenosu infekce HIV. **Dr. Zjevíková** z Kliniky infekčního lékařství, FN Ostrava informovala o epidemiologických aspektech pacientů ostravského AIDS centra včetně některých kasuistik. Upozornila na alarmující nárůst počtu HIV pozitivních a na zvýšený počet pacientů, kteří přicházejí až v pokročilém stádiu onemocnění. **Dr. Němečková** z Oddělení experimentální virologie, Ústav hematologie a krevní transfúze, Praha popsala ve své prezentaci infekci novým lidským onkogenním virem – polyomavirem karcinomu Merkelových buněk (MCPyV), o biologických vlastnostech a prevalenci MCPyV v ČR. **Dr. Dřevínek** z Pediatrické kliniky FN Motol, Praha zdůraznil v další prezentaci důležitost časně detekce infekce *Burkholderia cepacia* u pacientů s cystickou fibrózou, kde rychlá diagnostika PCR metodou umožní nasazení cílené antibiotické léčby, izolaci od ostatních pacientů s cystickou fibrózou, a zabrání dalšímu šíření závažných respiračních infekcí způsobených bakteriemi komplexu *Burkholderia cepacia* mezi těmito pacienty.

Poslední **7. BLOK – Varia II.** předsedali **dr. Jitka Luňáčková** a **dr. Karel Fajfrlík**. **Dr. Havlíčková** ze SZÚ zahájila blok prezentací o sérologické diagnostice chřipky, o možnostech a limitech jednotlivých testů. Závěrem zdůraznila nutnost vyšetřovat párová séra, a pokud to není možné, alespoň vždy interpretovat výsledky laboratorního vyšetření ve vztahu k anamnéze a jednotlivé diagnostické testy vzájemně vhodně kombinovat. **Dr. Kynčl** ze SZÚ přednesl posluchačům předběžné výsledky virologických a pitevnických nálezů osob zemřelých v souvislosti s infekcí Pandemic (H1N1) 2009. U pacientů zemřelých na pandemickou chřipku byl zjištěn nižší věk, což podporuje dlouholetá zkušenost závažných postižení respiračního traktu u nižších věkových skupin, které typicky provází šíření pandemického kmene. Poučnou a zajímavou prezentací o syfilis všechny přítomné upoutal **dr. Horažďovský** z Kožního oddělení Nemocnice České Budějovice. Prezentoval řadu klinických případů (i obrazem) a upozornil na vzrůstající počet případů příjice jako výsledek podceňování situace ze strany pacienta a často i lékaře. O epidemii Q horečky v Nizozemí, považované za dosud největší epidemii tohoto onemocnění ve světě, která v zemi trvá již přes tři roky, o situaci v ČR a v Evropě hovořila ve svém sdělení **dr. Fabiánová** ze SZÚ. Epidemiologii staronového onemocnění – leishmaniázy, která představuje po malárii ve světě druhou nejčastější příčinu úmrtí v důsledku nákazy parazitárními původci, popsal **dr. Dlhý** z Ministerstva zdravotnictví ČR. Upozornil na těžce probíhající viscerální formu onemocnění u pacientů se současně přítomnou infekcí HIV, na riziko přenosu leishmaniázy u injekčních narkomanů a na možnost akvírovat nákazu v jižní Evropě a tudíž myslet na onemocnění v rámci cestovní anamnézy a diferenciální diagnózy. Doc. Kříž na závěr doplnil, že leishmaniázu si z pobytu v jižní Evropě mohou přivést i domácí mazlíčci, zejména psi, kteří často cestují s majiteli. Posledním sdělením celou konferenci uzavřel **dr. Šebesta** z KHS Jihomoravského kraje se sídlem v Brně. Prezentoval význam, výskyt a rozmanitost komárů, kteří obývají území jižní Moravy.

Letošní Pečenkovy dny se vydařily. V programu byla jedna premiéra: poprvé (nebudeme-li počítat tradiční účastníky, naše kolegy ze Slovenska) vystoupil zahraniční host: rakouský profesor dr. Christian Kunz z Virologického ústavu Lékařské univerzity ve Vídni. Většina přednášek byla perfektně připravena po odborné i formální stránce, stejně jako vystavené postery. Příjemným zjištěním bylo, že posluchači zůstávali v hojném počtu do konce všech bloků. Technické zabezpečení fungovalo bez problému, a když se přednášející naučili správně mluvit do mikrofonu, byly přednášky dobře slyšet i v posledních řadách.

V závěru konference vystoupila **předsedkyně Společnosti SEM dr. Křížová**, zhodnotila její průběh, poděkovala hlavní organizátorce dr. Jitce Luňáčkové i řediteli firmy CWave, panu Zdeňku Hajnovi, za skvělý průběh akce. A dále pozvala přítomné na **Kongres Klinické mikrobiologie a infekčního lékařství KMIN 2011**, který se bude konat 21.–23. září 2011 v Plzni v Parkhotelu.

Hlavním organizátorem je dr. Karel Fajfrlík z FN Plzeň a pořadatelé jsou mimo naši Společnost SEM i Společnost pro lékařskou mikrobiologii a Společnost infekčního lékařství.

*Se souhlasem šéfredaktorů bude článek otištěn souběžně i časopisech *Epidemiologie, mikrobiologie a imunologie a Praktický lékař*.*

*MUDr. Kateřina Fabiánová
SZÚ – COČ v OPVZ
Odbor epidemiologie infekčních nemocí*

*RNDr. Petr Petráš
SZÚ – CLČ v OPVZ
Odbor mikrobiologických laboratoří*